

Брой 16, 2013 година

ИНФОБЮЛЕТИН

ИНФОРМАЦИОННО ИЗДАНИЕ

ЦЕНТЪР
ЗА РАЗВИТИЕ
НА ЧОВЕШКИТЕ
РЕСУРСИ

Програма
„Учене през
целия живот“

ЦЕНТЪР ЗА РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

1000 София | ул. Граф Игнатиев 15, ет. 3

тел.: (+359 2) 915 50 10

факс: (+359 2) 915 50 49

hrdc@hrdc.bg | www.hrdc.bg

Приемно време:
вторник и четвъртък
от 14.00 ч. до 17.00 ч.

2013 г. е обявена за Европейска година на гражданите. Акцентът се поставя върху правата, които всеки гражданин на Европейския съюз има. Всички над 500 милиона граждани ползват правата си ежедневно – както и самата икономика на ЕС.

Европейската година на гражданите 2013 е посветена на правата, произтичащи от гражданството на ЕС. През годината е насърчаван диалогът между всички равнища на управление, гражданското общество и бизнеса в рамките на прояви и конференции в цяла Европа с цел обсъждане на тези права и изграждане на визия за това как трябва да изглежда ЕС през 2020 г.

Правата на гражданите на Европейския съюз са скрепени в **Маастрихтския договор** (официално **Договор за Европейски съюз**), подписан на 7 февруари 1992 г. и влязъл в сила през ноември 1993 г., както и националните законодателства на страните членки. Ако хората познават и използват правата си, това е от полза не само за тях като индивиди, но и за Европейския съюз като цяло – под формата на по-голяма икономическа и социална подкрепа за европейския проект. Гражданите на ЕС не се ползват изцяло от своите права, защото не са запознати с тях – особено с правото си на свободно движение и пребиваване в други страни на съюза.

Европейската година на гражданите е избрана да се проведе във важен момент

През 2013 г. се навършват 20 години от въвеждането на термина **гражданство** с Договора от Маастрихт, влязъл в сила през 1993 г.

През 2014 г. ще се проведат изборите за Европейски парламент. Целта на тематичната 2013 е през нея гражданите да се запознаят с институциите на ЕС, с правата си на гласоподаватели, както и да бъдат насърчени да гласуват на предстоящите избори. В последните години се наблюдава слаб интерес към европейските избори, които остават зад националната политическа реторика. Гражданите на ЕС не винаги разбират смисъла от участие в изборите и често решават да не се възползват от това свое право.

Логото на европейската 2013 е **Участвай в дебата!** Този дебат е за всеки от нас, за нашите права и нашето бъдеще. Европейската комисия (ЕК) идва при нас. В специ-

Европейска година на гражданите 2013

www.europa.eu/citizens-2013

2013 г. - Европейска година на гражданите

ални срещи, организирани в цяла Европа, високопоставени европейски политици изслушват нашите възгледи. Това е шансът на европейските граждани да кажат в каква Европа искат да живеят и какво очакват от ЕС в бъдеще.

Сайтът на ЕК „Вашият глас в Европа“ е „единна точка за достъп“ до широк кръг консултации, дискусии и други инструменти, позволяващи на европейските граждани да играят активна роля в процеса на изготвяне на европейските политики http://ec.europa.eu/yourvoice/index_bg.htm

Европейската гражданска инициатива позволява на гражданите на ЕС да участват пряко в разработването на политиките на Съюза. Събраните един милион гласове в подкрепа на дадена инициатива дават възможност на гражданите да призват Европейската комисия да направи ново законодателно предложение. Уебсайтът <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome> предоставя информация за всички актуални граждански инициативи, обяснява правилата и дава възможност на европейските граждани да започнат *своя инициатива*.

Многобройните събития, посветени на Европейската година на гражданите, подчертават ползите от гражданството на Съюза за неговите граждани – в качеството им на частни лица, потребители, постоянно пребиваващи, студенти, работещи или участници в политическия живот. Участието на всеки гражданин на ЕС в общността и обществото, към което принадлежи на местно, регионално, национално или европейско равнище, е жизненоважно за доброто състояние на демокрацията и за бъдещето на Европейския съюз.

Всеки гражданин на държава членка на

ЕС автоматично получава и статут на гражданин на ЕС. Този статут е допълнителен и не заменя гражданството в държавата членка. Гражданите на Европейския съюз имат редица права. Правата им са посочени във втората част на Договора за функционирането на ЕС. Те са записани и в глава V на Хартата на основните права на ЕС. Правата на гражданите на ЕС могат условно да се разделят на **Граждански права, Основни права и Други транснационални права**.

Граждански права:

- Правото на свободно придвижване и пребиваване в ЕС и на недискриминация въз основа на националност;
- Правото на гласуване и кандидатиране в избори;
- Правото на петиция;
- Правото да бъде подадена жалба до омбудсмана;
- Правото на консулска закрила за непредставени граждани на ЕС;
- Правото на искане Комисията да предложи ново законодателство.

Основни права:

- ЕС се основава на ценности като човешко достойнство, свобода, демокрация, равенство, върховенство на закона и зачитане на човешките права, включително на правата на хората от малцинствата.

Други транснационални права:

- Достъп до социална сигурност;
- Медицинска помощ в чужбина;
- Учене в чужбина;
- Онлайн пазаруване;
- Права на пътниците;
- По-евтини разговори по мобилни телефони;
- Безопасна и сигурна енергия на поносими цени.

• Стратегията Rethinking Education - Преосмисляне на образованието: инвестиране в умения за постигане на по-добри социално-икономически резултати - Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите – 20.11.2012 (http://ec.europa.eu/education/news/rethinking_en.htm);

• Идея, че Инвестирането в образование и обучение за развитие на уменията е от съществено значение за насърчаване на растежа и конкурентоспособността: доколко Европа ще съумее да постигне по-добра производителност, ще зависи от уменията, с които разполага. Тази стратегия поставя образователните умения и изследвания в сърцето на бъдещото развитие на Европейския проект.

Стратегия за преосмисляне на образованието

На 20 ноември 2012 г. Европейската комисия представи в Брюксел стратегията Rethinking education

Нова стратегия за преосмисляне на образованието Rethinking Education –

Безработицата сред младите хора в Европейския съюз е близо 23 %, а в същото време над 2 милиона работни места не могат да бъдат запълнени. Европа трябва коренно да преосмисли начина, по който системите за образование и обучение могат да осигурят необходимите умения на пазара на труда. Едва ли има по-тежък момент за това на фона на повсеместните финансови ограничения и съкращенията в бюджета за образование. В стратегията Rethinking Education (Стратегия за преосмисляне на образованието) Европейската комисия представя стратегия за нов поглед към образованието, чиято цел е да стимулира държавите членки да предприемат незабавни действия, за да осигурят на младите хора необходимите умения и знания за пазара на труда, както и за да се постигнат целите за растеж и заетост.

Комисарят по въпросите на образованието, културата, многоезичието и младежта Андрула Василиу заяви: „Преосмислянето на образованието не е просто въпрос на пари – вярно е, че трябва да отделяме повече средства за образование и обучение, но също така е ясно, че образователните системи трябва да станат по-модерни и да работят по-гъвкаво, за да успеят да посрещнат реалните потребности на днешното общество. Европа ще съумее да възобнови устойчивия растеж само ако изгражда висококвалифицирани динамични личности, които могат да дадат реален принос за създаването на иновации и разръщането на предприемачеството. За тази цел е от съществено значение да бъдат направени ефективни и целенасочени инвестиции, но няма да постигнем целите си, като съкращаваме бюджетите за образование“.

В стратегията за преосмисляне на образованието се отправя призив за цялостна промяна в образованието и за поставяне на акцент върху резултатите от учебния процес, т.е. върху усвоените знания, умения и способности. Завършването на определен етап на образованието вече не е достатъчно. Дори при основните умения за четене, писане и смятане има поле за подобряване, а предприемаческите умения и инициативността трябва да се развиват или усъвършенстват.

За да се гарантира, че образованието отговаря по-добре на потребностите както на учащите, така и на пазара на труда, начинът на оценяване трябва да бъде адаптиран и осъвременен. Използването на ИКТ и на образователните ресурси със свободен достъп (ОРСД) трябва да бъде застъпено по-широко на всички равнища на учебната дейност. Необходимо е учителите да преминават редовно обучение, за да поддържат уменията си актуални. Освен това в стратегията се отправя призив към държавите членки да стабилизират връзките между образованието и работодателите, по-точно да обвържат обучението със стопанската дейност и да изградят у младите хора представа за трудова реализация чрез засилено провеждане на практически обучения. Министрите на образованието в Европейския съюз са приканени да задълбочат сътрудничеството в областта на практическото обучение както на национално, така и на европейско ниво. Предлагат се и мерки за въвеждането на нов критерий за езиково обучение, насоки относно оценяването и разработване на обучение по предприемачество, както и анализ на въздействието на равнището на ЕС на

приложението на ИКТ и образователните ресурси със свободен достъп в образованието. Анализът е част от подготовката за новата инициатива за отваряне на образованието, която е представена през 2013 г. с цел максимално да се оползотвори потенциалът на ИКТ за нуждите на обучението.

Контекст

Уменията са основата за постигане на производителност и Европа трябва да отговори на по-високото качество на образованието и предлаганите умения в световен мащаб. Според прогнозите през 2020 г. за повече от една трета от работните места в Европейския съюз ще се изисква диплома за висше образование, докато нискоквалифицираните работни места ще бъдат едва 18 %.

В момента 73 милиона европейци, или около 25 % от възрастните в Европа, са с ниско образователно равнище. Близо 20% от юношите на 15 години нямат достатъчно добри основни умения, а в пет държави над 25% от представителите на тази възрастова група не могат да четат достатъчно добре (41% в България, 40% в Румъния, 36% в Малта, 27,5% в Австрия и 26% в Люксембург). Делът на преждевременно напускащите училище остава неприемливо висок в няколко държави членки: 26,5% в Испания и 23,2% в Португалия (целта е в Европейския съюз този дял да бъде под 10%). По-малко от 9% от възрастните участват в програми за обучение през целия живот (при цел от 15% за ЕС).

Препоръките, очертани в стратегията за преосмисляне на образованието, се основават на изложените констатации в Обзора на образованието и обучението за 2012 г. - ново проучване, което

Комисията ще извършва всяка година, за да проследява равнището на предлаганите умения в държавите членки.

Стратегията накратко

- Необходим е по-силен акцент върху изграждането на **универсални и основни умения на всички нива**. Това важи в най-голяма степен за предприемаческите умения и уменията в областта на информационните технологии.
- Въвежда се нов **критерий за чуждоезиковото обучение**: до 2020 г. поне 50% от юношите на 15 години трябва да владеят един чужд език (в момента са 42% от тях), а най-малко 75% от лицата на тази възраст трябва да изучават втори чужд език (в момента делът им е 61%).
- Необходими са средства, за да се изградят **системи за професионално образование и обучение на световно равнище** и за да се застъпи по-силно практическото обучение.
- Държавите членки трябва да **подобряват системите за признаване** на квалификациите и уменията, включително придобитите извън задължителните системи за образование и обучение.
- Потенциалът на **технолозите** и най-вече на интернет трябва да бъде оползотворен в пълна степен. Училищата, университетите и институциите за професионално образование и обу-

чение трябва да осигурят по-добър достъп до образование чрез използването на образователни ресурси със свободен достъп.

- За осъществяването на тези реформи е необходима подкрепата на добре подготвени и мотивирани **учители** с предприемачески дух.
- Финансирането трябва да бъде насочено така, че да гарантира максимално висока възвръщаемост от инвестициите. Както на национално равнище, така и на равнището на ЕС е необходимо да се проведе дебат относно **финансирането на образованието**, по-специално на професионалното и висшето образование.
- Решаващо значение има прилагането на **подходи, основани на партньорството**. За стимулиране на иновациите и повишаване на ползотворния обмен между сектора на образованието и стопанския сектор е необходимо както публично, така и частно финансиране.

Стратегията е в синхрон с водещи европейски стратегически цели, заложени в Стратегиите „Европа 2020“ и „Образование и Обучение 2020“.

Като продължение на Програмата „Учене през целия живот“, която приключва своята работа в края на 2013 г., ЕК ще стартира от началото на 2014

програмата „Еразъм +“ – програма с бюджет от 19 млрд. евро, която бе предложена от Комисията в областта на образованието, обучението, младежта и спорта с цел да се удвои броят на лицата, които получават стипендии, за да могат да учат или да участват в доброволческа дейност в чужбина. Целта е за периода 2014 - 2020 г. броят им да достигне 5 милиона души.

Над две трети от бюджета на програмата ще бъде използван за подпомагане на индивидуалните възможности за обучение в друга държава, а останалата част ще бъде насочена към проекти, ориентирани към сътрудничество за иновации, реформи в областта на политиката и обмен на добри практики.

За повече информация:

- Стратегия за преосмисляне на образованието и приложения към нея - http://ec.europa.eu/education/news/rethinking_en.htm
- Европейска комисия: **Образование и обучение** http://ec.europa.eu/education/index_en.htm
- Уебсайт на комисар Андрула Василиу http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/vassiliou/index_en.htm
- Съобщенията на г-жа Андрула Василиу в Туитър можете да следите на адрес: [@VassiliouEU](https://twitter.com/VassiliouEU)

Образованието и уменията са решаващ стратегически ЗАЛОГ ЗА РАСТЕЖ

Инвестирането в образование и обучение за развитие на уменията е от съществено значение за насърчаване на растежа и конкурентоспособността – доколко Европа ще съумее да постигне по-добра производителност, ще зависи от уменията, с които разполага.

В дългосрочен план чрез уменията може да се даде важен тласък на иновациите и растежа, производството може да се изведе на преден план във веригата за създаване на стойности, може да се улесни съсредоточаването на висококвалифицирани кадри в ЕС и така да се оформи бъдещият пазар на труда. През последните 10 години предлагането в световен мащаб на висококвалифицирана работна ръка значително нарасна. Това изправя Европа пред изпитание. Отмина времето, когато източник на конкуренция бяха главно държавите, в които преобладаваше нискоквалифицираният труд. Сега в световен мащаб се предлагат висококачествено образование и квалификации и Европа трябва да отговори на предизвикателството.

Европейските системи за образование и обучение все още не могат да осигурят необходимите умения, които се търсят на пазара на труда; необходимо е по-активно сътрудничество с бизнеса и работодателите, за да могат знанията в максимална степен да се приближат до реалната работна среда. Това развиване в равнището на уменията буди все по-голяма загриженост за конкурентоспособността на европейската промишленост.

• въпреки постигнатия напредък през последните пет години по отношение на процента на хората, завършили висше образование, ще трябва да бъдат положени трайни усилия за изпълнението на водещата цел в областта на образованието, според която до 2020 г. 40% от младите хора трябва да са завършили висше образование.

• значително намаля дялът на преждевременно напусналите училище, но равнищата на показателя все още са неприемливи в доста държави членки (Испания - 26,5%, Португалия - 23,2%).

73 милиона възрастни в Европа са с ниско равнище на образование; почти 20 % от юношите на 15 години не притежават добра грамотност за четене, а равнището на участие в ученето през целия живот е само 8,9 %.

За да може до 2020 г. работните места да се увеличат с 20%, е нужно по-високо ниво на квалификация. За да се отговори на това търсене, са необходими по-високи стандарти на образование и по-добри учебни резултати, а младите хора трябва да бъдат насърчавани да развиват универсални умения, които да им дават възможност да бъдат предприемчиви и да се адаптират по-лесно

към промените на пазара на труда, които неизбежно и все по-често ще ги съпътстват в професионалния им път.

В по-широк план задачата на образованието и обучението е съотносима с цели, които засягат активното гражданство, личностното развитие и благосъстоянието на хората. Макар че тези цели са тясно свързани с необходимостта от усъвършенстване на уменията, за да се постигне пригодност за заетост, на фона на слабия икономически растеж и намаляващата работна сила вследствие на застаряването на населението, най-неотложното предизвикателство пред държавите членки е да намерят решения, които да са от полза за икономиката, като същевременно се наблегне върху мерки, целящи да предотвратят стремителното нарастване на младежката безработица. Акцентът е поставен именно върху:

- потребността от изграждане на необходимите умения за започване на работа;
- подобряването на ефикасността и достъпността на нашите институции за образование и обучение;
- сътрудничеството с всички заинтересовани страни.

Необходимо е обхватът на реформите да се разшири, а темпът на провеждането им да се ускори, за да може високо ниво на квалификация да послужи както за постигането на растеж, така и за създаването на работни места.

ЕК счита, че има няколко приоритетни области със стратегическо значение, по отношение на които държавите членки трябва да предприемат действия

Стратегия...

Продължение от стр. 3

паралелно с нови действия на равнището на ЕС, които от своя страна да мобилизират усилията на национално равнище.

Сред тях особено важно място заема борбата с младежката безработица. Четири са областите, които са от съществено значение за преодоляването на този проблем и по отношение на които държавите членки следва да положат повече усилия.

- Постигане на професионално образование и обучение на световно ниво, чрез което да се повиши качеството на професионалните умения;

- Насърчаване на обучението, основано на практиката, включително провеждане на стажове с високо качество, професионална практика и модели за обучение, съчетаващи теоретична и практическа подготовка, чрез които да се подпомогне преходът от обучение към заетост;

- Поощряване на партньорствата между обществените и частните институции (за осигуряване на подходящи учебни програми и умения);

- Насърчаване на мобилността чрез предложената програма „Еразъм +“.

В общество, основано на знанието, ключовите компетенции са от основно значение, за да може да се отговори на потребностите на пазара на труда, социалното сближаване и необходимостта от активно гражданско участие. Идеята е да се повишат гъвкавостта и адаптивността, удовлетворението и мотивацията на европейските граждани. В проучване на мрежата „Евридика“ се очертава постигнатият в преподаването на тези компетентности напредък и се предлагат мерки, чрез които да се гарантира, че структурите, предлагащи образование и обучение, вземат предвид промените в търсенето на умения. В текста на доклада не са обхванати компетентностите за придобиване на умения за учене и за отчитане на културните различия и изразяване.

В документа е обобщена информация от седем доклада, изготвени от мрежата „Евридика“, и базирани на задължителното и средното образование в общообразователните училища в 31 европейски държави, участващи в проучването. Референтната година е учебната 2011/2012 година.

Докладът е изготвен за Комисията от мрежата „Евридика“, която се състои от 38 национални структури, разположени в 34 държави (държавите членки на Европейския съюз 2011-2012, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия, Сърбия, Турция, Хърватия и Швейцария). Мрежата се координира и ръководи от Изпълнителната агенция за образование, аудиовизия и култура, Брюксел.

Европейски паспорт на уменията

Европейският паспорт на уменията е най-новата част от портфолиото документи Европас, които са:

Европас Автобиография (CV), Европас езиков паспорт, Европас мобилност, Европас приложение към сертификат и Европас приложение към диплома.

Европейският паспорт на уменията представлява електронно портфолио за описване на умения и квалификации. Той се попълва персонално от притежателя му и е допълнение към Европас автобиографията, която се използва от повече от 20 милиона европейци.

Този електронен документ дава възможност на хората да подобрят представянето на своите автобиографии чрез обединяване на документите от тяхното образование – сертификати и дипломи за преминато обучение на едно място, и предоставя доказателства за придобити квалификации, декларираните в автобиографията. Европейският паспорт на уменията позволява на гражданите да представят по един всеобхватен начин своите знания, придобити по формален или неформален път. Папката с електронни документи може да съдържа широк спектър от документи като Европас езиков паспорт, Европас приложения към сертификати, Европас приложение към дипломи, ко-

пия на научни степени или други сканирани сертификати и дипломи, като по този начин притежателят напълно представя компетенциите си.

Европейският паспорт на уменията помага да бъдат описани придобити умения и квалификации, с цел улесняване при търсене на работа или обучение. Той подпомага както ползвателите при търсене на работа, като подобрява шансовете им на пазара на труда, така и работодателите при намирането на квалифициран персонал.

Целите на този документ са :

- мобилност на гражданите и подобряване на перспективите им за заетост в единния пазар на труда;
- подпомагане на европейските граждани при представяне на уменията, придобити през целия живот.

Европейският паспорт на уменията е достъпен на 26 езика, с он-лайн редактор, който помага на потребителите да създават свои индивидуални паспорти.

За да попълните своя паспорт и да получите повече информация, можете да посетите следните електронни адреси: www.europass.hrdc.bg или <http://Europass.cedefop.europa.eu>

Добрите педагогически практики в eTwinning развиват ключовите компетенции

Дейността eTwinning, част от най-голямата европейска програма за образование и обучение – Програмата „Учене през целия живот“, дава възможност за он-лайн сътрудничество между училища от Европа. Интернет порталът на дейността вече има над 200 000 регистрирани потребители от 34 европейски страни.

Ежегодно eTwinning финансира организирането на т.нар. Семинари за професионално развитие (PDW – Professional Development Workshop), на които учители от цяла Европа имат възможност активно да участват, да получат практическо обучение за работата със съвременни методи, да създадат нови контакти, да обменят педагогически опит. Обикновено тези семинари се провеждат пет пъти в годината, на различни места в цяла Европа.

Първият Семинар за професионално развитие през 2013 г. беше организиран в София, България, от ЦРЧР в ролята му на Национално звено за

координация по дейност eTwinning. В периода 25 - 28 април 2013 г. около 90 учители от 22 Европейски страни и над 20 учители от България взеха участие в Семинара на тема „Добри педагогически практики за развитието на ключовите компетенции“. Работните езици бяха английски, френски и немски. Пленарните сесии се проведоха на английски език с осигурен симултанен превод, а работните ателиета – на всеки един от работните езици. Целева група на събитието бяха детски и начални учители (преподаватели на училища от 3 до 12 г.).

През първия ден на Семинара, участниците бяха поздравени от официалните лица, представляващи ЦРЧР и Европейската училищна мрежа (Централното звено за координация на дейност eTwinning). Присъстващите имаха възможност да изслушат лекции върху значими за училищното образование теми:

- eTwinning – модерната общност на училищата в Европа;
- Множествените интелигентности;

- Влиянието на eTwinning върху предучилищната и началната училищна подготовка.

По време на втория работен ден участниците в Семинара се разделиха в малки работни групи и имаха възможност да присъстват на разнообразни работни ателиета, всяко от което имаше за цел да запознае с различни педагогически практики и методики, насочени към развитието на конкретна ключова компетентност. Лекторите в ателиетата бяха представители на различни институции – училища, университети, Национални звена за координация по дейност eTwinning, Представителството на Европейската комисия в България, Европейския информационен център „Европа Директно“ и др.

В програмата беше предвидено време за работа по eTwinning проекти. Участниците търсиха и намериха свои партньори, сформираха работни групи и започнаха планиране на бъдещи съвместни дейности.

През последния работен ден на пленарно заседание бяха представени сформирани екипи за бъдеща работа по eTwinning проекти, структурите на замислените проекти, както и съвременни он-лайн инструменти и методи на преподаване. Всеки участник получи Сертификат за участието си в Семинара.

В последния ден на Семинара, чрез пешеходна разходка из забележителностите на град София участниците имаха възможност да се запознаят с най-интересните места от българската столица и да усетят вкуса на българските традиции.

Европейските eTwinning награди, Лисабон 2013

Най-високото признание за работа в онлайн образователните проекти в рамките на Програма „Учене през целия живот“

Дейността eTwinning, модерният начин за сътрудничество между училища в Европа чрез използването на информационни и комуникационни технологии (ИКТ), вече отдавна е позната и в България. Над 3000 български учители са регистрирани в платформата и работят по eTwinning проекти. Всяка година проектите стават все по-задълбочени и всеобхватни – комбинирането на различни учебни предмети най-често е ключ към успеха на даден проект.

Потвърждение за нарастващия интерес и качество на проектите с българско участие е и най-високото признание, което дойде по време на Годишната eTwinning Конференция 2013, която се проведе през месец март в Лисабон, Португалия. Конференцията е най-големият форум в календара на дейност eTwinning за всяка година. На този форум се събират над 500 учители от над 30 европейски държави, представители на Националните звена за координация, Европейската комисия. Основната цел на Годишната конференция е да срещне учители със сходни интереси от различни европейски страни и да бъдат наградени най-добрите проекти за изминалата година.

Наградите се връчват в три основни и няколко специални категории. Основните категории отговарят на възрастта на учениците, вземащи участие в проектите:

- 4-11 години;
- 12-15 години;
- 16-19 години.

Освен тях има и няколко награди в специални категории:

- Награда за проекти на испански език;
- Награда за проекти на немски език;

- Награда за проекти на френски език;
- Награда Мария Склодовска-Кюри (за проекти с научна тематика);
- Награда Мевлана (за межкултурно разбирателство);
- Награда за английски като втори език.

От стартирането на eTwinning през 2005 г. до 2012 г. само един проект с българско участие е бил награждаван – през 2010 година.

През 2013 година бяха присъдени още две награди на проекти с българско участие – **Pek, the Traveller Flea 3 – Evolution**, с участието на Керанка Георгиева от НГХНИ „Константин Преславски“, гр. Варна, победител в категория 16-19 години, и **Intercultural dialogue through fairy tales, drama and art**, стартиран от Наташа Джуркова от СОУ „Антим I“, гр. Казанлък, награден с наградата Мевлана за межкултурно разбирателство. Отличените участници в основните категории получават като награда участие в пролетен eTwinning лагер, провеждащ се през настоящата година в Хърватия. Победителите в специалните категории получават финансиране на участие в конференция от съответното Национално звено за координация на страната, спонсорираща наградата.

За България и Националното звено за координация двете награди означават голям успех – от една страна, те издигат самочувствието на българския учител, чиято работа се признава на европейско ниво в рамките на дейност, финансирана от Европейския съюз; от друга страна, показват нивото на целенасоченост при провеждане на дейности на местно ниво

от НЗК, които стимулират създаването на качествени проекти.

По време на Годишната eTwinning Конференция участниците от над 30 европейски страни имаха възможността да се срещнат със свои дългогодишни партньори, да установят нови контакти, да обменят опит, да присъстват на представяне на нови инициативи и уеб-инструменти. В деветата година от развитието си eTwinning отдавна вече не е пилотен проект, което ясно се откроява и в качеството на проектите, награждавани всяка следваща година. Дейността придобива все по-голяма популярност във всички европейски страни, което до голяма степен е резултат и от съвместната работа между Националните звена за координация (НЗК) и международните събития, които те организират ежесечно. В специално видео обръщение от страна на г-жа Андрула Василиу, европейски комисар по образованието, културата, многоезичието, спорта, медиите и младежта, излъчено при официалното откриване на Годишната eTwinning конференция 2013, г-жа Василиу подчерта, че в новата седемгодишна финансова рамка на Европейския съюз eTwinning ще има още по-важно място в рамките на предстоящата нова образователна програма „Еразъм+“. Това очакване, както и високото качество на работата на българските учители в последните години, дава основание да очакваме постоянно нарастване на броя на качествените европейски eTwinning проекти и все повече наградени проекти в българско участие.

Честито на българските учители, наградени с най-високите eTwinning награди на европейско ниво!

Ясен Спасов, ЦРЧР

Лагерът в Хърватия

Тази година ученици от 10^б клас с ръководител Керанка Георгиева от Национална гимназия за хуманитарни науки и изкуства „Константин Преславски“ в град Варна, получиха награда на европейско ниво за eTwinning проект **ПЕК Пътуващата бълха 3 – Еволюция**, I-во място за възрастова категория 16-19 години. Учители и ученици от 13 училища от 7 европейски държави съумяхме да осъществим създаването на комикс списание, като всички истории бяха публикувани на родните езици на участниците и на английски език. Уникалното за този проект е, че е осъществен от международни отбори. Учениците използваха TwinSpace, за да решат в кой отбор да участват, и заедно създадоха сценариите. Те избраха къде да пътува нашият герой Пек, какво да му се случи и как да изглежда всяка история.

Учениците сами избраха и ролите си в проекта – на сценаристи, художници, преводачи и дизайнери. След много усилия, спазени срокове и стотици имейли и съобщения в TwinSpace, списанието бе издадено. То бе придружено и от допълнителни продукти като тениски, чаши, стикери и разделители за книги, които също бяха плод на въображението и уменията на учениците.

Съвместните усилия на всички участници бяха възнаградени с лагер в Хърватия, в местност, носеща името Терм Тухел, недалече от столицата Загреб. Още с пристигането ни на летището бяхме посрещнати от слънце и усмихнати домачини. В хотела част от участниците вече се бяха настанили и се чуваше смях, детски гласове. В началото плахо се поздравявахме с останалите, тъй като бяхме общували единствено чрез интернет. Това, което ни помогна да се сбlijим и опознаем за краткото време, през което бяхме заедно, бяха организирани работни групи и забавните игри, в които с удоволствие участвахме. Всеки ден преди обед вниманието ни бе ангажирано със забавни и нови за нас теми,

Екипът, който взе участие в лагера на победителите – Керанка Георгиева (ръководител), Даниел Котоманов, Сиана Недялкова, Георги Стоянов и Даниел Пенев заедно с г-жа Ан Гилеран, Педагогически съветник на дейност eTwinning на европейско ниво

Лагерът на победителите в Загреб - Хърватия, 2013

Керанка Георгиева, учител в Национална гимназия за хуманитарни науки и изкуства „Константин Преславски“, Варна

които ни бяха представени от Джулиан Култас, Барт Версуижвел, Аник Ван де Велде и Марко Невес. Учениците бяха изненадани от интересния начин, по който им бяха поднесени темите, както и от резултатите, които постигнаха. От тях се изискваше да използват въображение и творческа инициатива, които да им помогнат да развият уменията си в изпълняването на поставените задачи.

В следобедните часове спортувахме, търсихме съкровища и посетихме Загреб. Нашият екскурзовод ни разказа много интересни факти за миналото и настоящето на Хърватия, показа ни най-интересните забележителности в града и не на последно място ни упъти къде да опитаме най-вкусния сладолед. Най-изненадани бяхме от съществуването на Музея за развалени взаимоотношения (Museum of Broken Relationships). Това е място, на което човек не би счучал дори

и една секунда. Реалните съдби и проблеми, които могат да бъдат научени, със сигурност ще ви заинтригуват.

След дневните занимания ни най-малко не ни хрумваше да си почиваме! Всяка вечер бяхме заедно, за да разказваме за страните и градовете, от които идваме, да показваме талантите си, да танцуваме. Не ни се искаше да се разделяме! Всички неща, които преживяхме, ни показаха, че сме различни и едновременно с това близки! Трябваше да намерим начин да преодолеем различията си и да опознаем другите, за да се забавляваме и творим заедно. Последната вечер се отправихме към близкия замък с факли в ръка, за да си кажем „Довиждане!“ Дълго време се сбoguвахме, с обещание някой ден да се срещнем отново! Още по-ентузиасирани сме да работим по eTwinning проекти и споделяме опита си със своите съученици и учители!

Всички заедно

Индивидуални квалификационни дейности

Начин да кажеш „Мечтата ми се сбъдна!“

Идеята се зароди още по време на едно от многобройните ми участия в организирани от ЦРЧР Информационни дни по Програма „Учене през целия живот“ и по някакъв начин съвпадна с дългогодишната ми мечта да посетя Лондон. Станах свидетел на представянето на добър педагогически опит от страна на мои колеги, които вече бяха ходили на подобен курс. Тук с благодарност ще посоча М. К., която успява по непринуден начин да окуражи всекиго и да му даде точните съвети. Тя ми показва пътя, по който може да успее всеки учител в желанието си да се развива и усъвършенства и да бъде полезен както на себе си, така и на училището, в което работи, пък дори то да е малко, каквото е моето. Започнах да разработвам проекти по „Коменски“ и към други европейски организации, организирах обучителен семинар по дейност eTwinning на територията на училището съвместно с ЦРЧР и Горица Лазарова – eTwinning посланик, следях за конкурси и участия, в които включвах училището и учениците си и в същото време правех плахи опити да се включа в индивидуалните квалификации. Подкрепа получих и от колегата ми от 88 СОУ „Димитър Попниколов“, гр. София – Цветелена Таралова, която има богат опит от подобен курс както във Великобритания, така и в САЩ, и с която се запознах по време на еколагер – гр. Копривница по повод спечеления от нас конкурс „Поколението – ръка за ръка“.

Усилията ми не останаха напразни – септември 2012 бях приятно изненадана от уведомителното писмо на ЦРЧР, чрез което ме поздравяваха и ми съобщаваха, че съм успяла и ще се включа в курса на International Study Program. Подготовката ми започна с включване в elearning course Rights – „Promoting Global Citizenship Education through Digital Storytelling“, което ми помогна за дейност „Listening“ и в същото време ми даде така необходимите в момента знания за глобалното гражданство.

Дългоочакваният ден настъпи и на 05.03.2013 г. се оказа на „Victoria Station“ в Лондон, от където тръгнаше влакчето за Мейдстоун – мястото на курса. Вълнението ми и това на Елена и Гергана (другите момичета от България) се преплиташе от възхищение от това, което виждахме и някакъв вътрешен страх. Всеки си задаваше мислено поредица от въпроси – „Ще успее ли да се справя?“, „Какво ще науча?“ и други подобни.

За наша най-голяма радост очакванията ни бяха оправдани. Програмата на курса беше много добре структурирана и напълно отговаряше на описанието на курса „Creative Activities and Motivating Materials for the secondary Classroom“.

Още от първия ден се „сблъскахме“ с изключително учтивите и силно емоционални англичани, неразделна част от чието ежедневие бяха думите: „Pardon“, „Sorry“, „Excuse me“ и „Thank you!“. Местната координаторка Рита Далтън ни посрещна и запозна с дейностите за следващите две седмици. Обучението ни започна с лекция за образователната система във Великобритания, с рамката на учебната програма, видовете училища и организацията в тях, което ни подготви за посещенията през следващите дни. Много ясна представа получихме за ролята на учителя в образователния процес, неговите задължения и отговорности, а по време на наблюденията имахме възможността да видим точно как работи тази система.

Посещението на Dulwich Preparatory School с цел наблюдение на уроци ни предостави възможността да надникнем във всяко кътче от училището, което не само беше желаната територия на ученика, но през моя поглед то беше истинският дом на учениците. Уроците по чужд език, английска литература, музика, изобразително изкуство и информационни технологии бяха съвсем непринудени, в тях можахме да видим иновативни методи и форми на работа като употреба на ИКТ,

групови методи, работа в екип, методи на креативно мислене, брейнсторм, дискусия и творческо писане, рисуване по модел и още много други похвати, които водеха до знание. Също така много важно за мен беше да разбера начините и критериите за оценка на резултатите на учениците.

Държавното училище Homewood School and sixth Form Centre се различаваше по няколко пункта, но организацията, редът и отговорностите се виждаха на всяко ниво.

По време на престоя ни в училищата проведохме няколко срещи с ръководните органи, с колеги, споделихме опита си. А материалната база и възможностите, които бяха предоставени както на учениците, така и на учителите, бяха повече от перфектни.

Практическите семинари бяха отлично структурирани и подготвени – всички учители имахме възможността да работим и индивидуално, и в екип, и по групи. Материалите включваха видео, презентации, текстови варианти.

Специален ден от обучението беше предвиден за разширена езикова подготовка по английски език, където се запознахме с различни съвременни езикови модели.

В програмата ни бяха включени образователни екскурзии, по време на които бяхме запознати с исторически и културни забележителности – до Лондон, Кентърбъри, Тунбридж Уелс и красивите села на Кент. За мен това беше като връщане във времето. Иновациите не бяха успели да заличат атмосферата, пропита от величието на кралете и аристократизма. А по улиците на Кентърбъри сякаш всеки момент можехме да срещнем Оливър Туист или друг герой на Чарлс Дикенс или някой представител на Династията на Тюдорите. Чувството внезапно да се озовеш до „Tower Bridge“ и да потеглиш с корабчето по посока „Big Ben“ или величественото „London Eye“ пък неминуемо напомнят за постиженията на Великата страна.

Непосредствено след завръщането си от Англия изготвих програма за представяне на материали и добри практики пред колектива на училището и пред колеги по английски език от региона. Чрез мултимедийна презентация ги запознах с особеностите на британската образователна система, направих съпоставка между частни и държавни училища, представих характерни особености от бита и културата на страната.

Автентичните материали, които донесох от обучението си, представих на колегите си по английски език, а някои от тях ще споделя на страницата на РИО – гр. Благоевград – Чужди езици, за да може по-голям кръг от интересувачи се учители да се възползват и да ги приложат в зависимост от нуждите на своите ученици.

Много интересно за мен беше как да приложа наученото пред своите ученици. Започнах постепенно да ги включвам в дейности, които изискват работа в екип, работа по актуални теми с цел повишаване на мотивацията за учене; дейности, които да разширяват знанията им за други общности и култури. За да развивам езиковите им компетентности и комуникативни умения, използвам интересните идеи, които по непринуден начин се зародиха по време на работните семинари и ателиета, и умело бяха развити от компетентните ни преподаватели. В момента подготвям презентация, чрез която ще запозная учениците си с културните и исторически забележителности, които съм посетила. Също така смятам да направя видео клип на урок, на който ще приложа някои от усвоените методи и похвати и ще го споделя с колеги в мрежата и чрез страницата на учителското ми портфолио.

Не зная точния брой на участвалите в Индивидуални квалификационни дейности по програма „Коменски“, но мога да твърдя, че всички те споделят мнението ми, че това е събитие, която разширява мирогледа на всеки учител, дава му възможността да свери собствената си самооценка с реалните знания, които има, и да си даде сметка какво и колко още му е необходимо, за да постигне така обсъжданото в последно време европейско ниво.

На мен участието в курса ми въздейства в няколко аспекта:

- подобри компетенциите ми по английски език;
- осигури ми по-широк спектър от методи и похвати в пряката ми работа;
- насърчи ме и ми показа как точно да използвам ИКТ в часовете по английски език;
- обогати знанията ми за страната, чийто език преподавам;
- мотивира ме да участвам в други подобни дейности и смятам, че ще окаже влияние върху кариерното ми развитие;
- даде ми възможност да осъществя нови контакти с мои колеги от други европейски страни, които могат да прераснат в партньорства по „Коменски“ и дейност eTwinning и да оценя многообразието от езици, националности, култури и религии.

Тези и още много преживявания и емоции исках да споделя с колегите, които все още се колебаят да се включват в подобни дейности и обучения. Вярвам, че всички ще се уверят, че организацията ЦРЧР и програма „Учене през целия живот“ дават равен достъп и възможности на всички, а ние просто трябва да положим усилия, за да ги заслужим и да докажем, че и ние – българските учители, също можем.

Благодаря, че сбъднахте мечтата ми!

Айше Алимустафа, Старши учител по английски език, ОУ „Васил Левски“, с. Юруково, обл. Благоевград

Запознаване със забележителностите на Мейдстоун

Креативно мислене

Сцена от постановката „Вражалец“ в изпълнение на ученици от СОУ „В. Кънчов“ представлени за набиране на средства за паметник на патрона, сцената на Врачанския театър

Как участието в проекти по програма „Коменски“ промени и учениците, и нас – учителите

СОУ „Васил Кънчов“, Враца. Прогимназия, а от 1991 г. – с прием и на профилирани паралелки с изучаване на мениджмънт и чужди езици и се превръща в средно училище, понастоящем СОУ. От 3 години имаме и хуманитарни паралелки със засилено изучаване на английски език след седми клас. Едно от първите училища и определено първото, което започва обмен (1991 – 2003 г.) с гр. Салон де Прованс, Франция. Много ентузиазъм, но и немалко трудности.

Започнахме работа по програма Сократ през 2002 г., проект „Национален парк врачански Балкан и регионален парк Люберон“. Учениците и учителите с ентузиазъм се включиха в проекта, пътуваха и приемаха гости от Франция. И френският, и английският език бяха на почит, децата сами се убедиха защо е необходимо да можеш да общуваш с приятелите си, учителите се включиха в курсове по чужди езици, някои ползваха самоучител.

Училището се разрасна, бяхме одобрени за участие и в друг проект – вече по програма „Коменски“ – „Миграции“. Предстояха ни много приятни мигове с нашите нови приятели от Франция, Италия, Испания и Турция. Времето днес е сложно за всички, много родители заминават легално или не в чужбина, децата остават сами или за тях се грижат възрастни роднини. Оставени без родителска грижа,

а понякога и принудени да работят (в новото семейство на родителите им място за тях няма... споделят някои от учениците), децата живеят в среда, в която агресията нараства, прицел са различните, по-слабите, другите. В откровен разговор децата споделят, че и това не е решение. Някои от колегите напускат – не могат и не искат да издържат на напрежението всеки ден...

Сред тази сложна обстановка учителската колегия, училищното настоятелство и самите ученици, вдъхновени от личността на нашия патрон – видния врачанин Васил Кънчов, решават да му издигнат паметник. Средства няма, много от учениците са в затруднено материално положение, някои родители са безработни. Ученическият съвет предлага да се събират дарения от дрехи, храни, пари за социално слабите. Учителите се включват активно, учениците собствено ръчно изработват бижута по проект „Предприемачество“, сами събират дарения и добавят в пакетите с помощи, лакомства и други подаръци, изработени от тях. Предлагат да се включат в проект за респекта и толерантността в училище. Такъв е намерен, нарича се „Знай, за да споделиш; сподели, за да знаеш“ – постигане на толерантност и респект по програма „Коменски“. Самите деца помагат при обособката на проекта. Много ентузиазирани са нашите актьори и актриси, те са

Паметникът на Васил Кънчов, открит на 5 декември 2012 г.

участвали в театрална трупа към врачанския театър. Пейт и танкуват чудесно, „Кънчов Айڈъл“ показва колко талантиви певци имаме, вдигали са на крак огромна зала в гр. Ла Рош сюр Йон, Франция, по проекта „Миграции“, финансиран от програма „Коменски“. Децата са готови да започнат благотворителни представления за набиране на средства. Под вещото ръководство на г-жа Свободка Николова, учител по музика, се подготвя пиесата „Вражалец“ на Ст. Л. Костов. Как започва набирането на средства? Един ден в нашето училище инкогнито пристига водещият на популярно телевизионно предаване. Канят за участие децата. Там на 02.05.2011 г. получаваме голямо дарение за построяването на паметника. Именно децата са мотивирали подпомагането със средства на такава благородна кауза! Строежът на паметника започва.

Паметникът трябваше да се открие на 05.12.2012 – патронният празник на училището, но парите отново не достигаха, въпреки доброволните дарения и на учителската колегия, и на родителите. До късния следобед на 4 декември не се знаеше дали паметникът ще бъде монтиран, въпреки набраните допълнителни средства от постановката на училищния „Вражалец“, игран на пълна зала във Врачанския театър! Малките ученици от началния курс (от 4 години, след 35-годишно прекъсване, ние отново имаме начален курс, т.нар. малка сграда вече е пълна, а имаме и голяма) разсмяха залата до сълзи с баба Нетка и баба Чатка.

Нашите възпитаници обаче не се отказват лесно. На среща с кмета на Враца късно следобед на 4 декември 2012 г. става ясно, че и общината ще помогне за завършването на паметника на Васил Кънчов – отново децата са успели там,

където възрастните не са могли! Те са били в ролята на преговарящи. На въпроса как са се справили, те отговориха:

„Видяхме как в другите страни са решават казуси и решихме да следваме добрия опит – най напред да се постараме да привлечем вниманието на обществото, на влиятелните личности, сами да покажем, че можем и вече сме започнали да го правим. Да впрегнем способностите си, за да творим добро – ние го можем, нали вече го правихме, когато подготвихме работата си по проектите, справихме се добре и видяхме, че се получава!“ Тези думи на учениците ни впечатлиха най-много. Този урок беше полезен и на нас – учителите в СОУ „Васил Кънчов“! В чисто възпитателен план установихме, че проблемните и агресивни ученици често се променят до неузнаваемост, когато им дадем шанс, макар и по нетрадиционен начин! Ние сме сигурни, че учениците, участници по проекти, опознали другостта и различието, борили се сами за своя кауза, няма да набият, да унижават другия, различния, нито ще нарисуват свастика на някой паметник. Тези уроци ще бъдат „преподадени“ от самите деца на техните семейства. Вероятно няма да можем да се справим с всичко, но всеки „спасен“ си е заслужавал усилията. Дори и да е имало само добрата воля за това, все пак е нещо.

Благодарни сме на Центъра за развитие на човешките ресурси за дадената възможност да се учим всеки ден и да вървим по пътя на добротворчеството и толерантността.

Екипът на проект „Постигане на толерантност и респект“, програма „Коменски“

Програма Темпус IV

Програмите за финансиране на проекти в областта на висшето образование прилагат в контекста на Болонския процес синергийния подход. Показателен за това е и един от ексклузивните приоритети на Програма „Учене през целия живот“ за модернизация и реформи на висшето образование.

Програма „Темпус IV“ е една от тези програми. Тя насърчава многостранното сътрудничество сред висшите образователни институции, органи и организации в държавите членки на Европейския съюз и в страните партньори, като набляга на потребността от реформа и модернизация на висшето образование.

Институциите и организацията, които могат да участват в програмата „Темпус IV“, са както висши, така и неакадемични, като например неправителствени организации, дружества, предприятия и министерства. Минималният размер на помощта както за съвместните проекти, така и за структурните мерки, възлиза на 500 000 евро. Максималният размер на помощта достига 1 500 000 евро.

В периода 2008 - 2012 година, 16 български висши училища, в това число 6 частни, са взели участие в общо 26 проекта. 15 от тях участват като партньори и 1 като координатор на проект. Координатори на по един проект са също университети и от други европейски страни – Дания, Чехия, Ирландия, Естония, Португалия и Румъния. Най-много университети, координатори на проекти по програма Темпус IV, има от Германия – 39, Обединеното кралство – 24, Франция – 20, Италия и Испания по 17.

Координатор на спечеления през 2012 година тригодишен Темпус проект е Висше училище Международен колеж, Добрич. Проектът е на тема: „Лидерство и управление на промяната във висшето образование“. Партньорските институции са общо 29 от девет страни (Армения, Беларус, Грузия, Молдова, Украйна, Гърция, Франция, Португалия и Великобритания), в това число държавни и частни висши училища и една бизнес организация. Повеќе информация може да бъде намерена на интернет страницата на проекта: www.lamanche-tempus.eu

С цел популяризиране на добрите практики и насърчаване активността на висшите училища при кандидатстването по Шестата Покана за подаване на Темпус предложения за 2013 г., Центърът за развитие на човешките ресурси организира информационен семинар за българските висши училища в рамките на проект „Болонски процес“. Събитието се проведе на 07 февруари 2013 година в гр. Пловдив. На срещата беше представена Шестата Покана за кандидатстване по програма „Темпус“ за 2013 г. Бяха дадени насоки за изготвяне на успешно проектно предложение. По време на събитието координаторът на Темпус проекта „Лидерство и управление на промяната във висшето образование“ – г-жа Христина Армутлиева, сподели добър практически опит за изготвяне на успешно проектно предложение и за успешно кандидатстване.

В резултат на проведената информационна кампания като част от събитията по проект „Болонски процес“, българските висши училища бяха активни в кандидатстването си по Шестата покана и има подадени 17 проекта като координатори и общо 88 като партньори и координатори. За сравнение – през предходните години подадените от български висши училища проекти са били през 2012 г. – 7 като координатори и общо 51 за партньори и координатори и през 2011 г. – 4 като координатори и общо 44 за партньори и координатори. Най-много подадени проекти като координатори има от Германия – 115, Италия – 89 и Испания – 81, а най-малко от Дания – 1, Кипър – 5, Унгария – 6, Чехия, Естония и Ирландия са с по 8 подадени проекти, Хърватия – 9, Словения – 10 и Холандия – 11. България е на 13 място от 28-те страни членки на Европейския съюз по брой подадени координаторски проекти от българските висши училища.

За повече информация:

Национална контактна точка по програма „Темпус“:
д-р Савена Борисова, e-mail: sborisova@hrdc.bg
ул. „Граф Игнатиев“ № 15, ет. 3, 1000 София
тел.: 02 / 915 50 86, факс: 02 / 915 50 49